

Profesor Barbara Rejduch – Wspomnienie

*„Umarłych wieczność dotąd trwa,
dokąd pamięcią im się płaci”
Wisława Szymborska*

Z głębokim smutkiem i żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci profesor dr hab. Barbary Rejduch. Odeszła od nas 1 lipca 2014 roku w wieku 58 lat. Pełniła funkcję Kierownika Działu Cytogenetyki i Genetyki Molekularnej Zwierząt w Instytucie Zootechniki Państwowym Instytucie Badawczym. Była wybitnym naukowcem i nauczycielem akademickim, wychowawcą młodych adeptów nauki, wspaniałym człowiekiem o wielkim sercu, wiedzy i pasjach.

Prof. dr hab. Barbara Rejduch urodziła się 11 maja 1956 r. w Krakowie w rodzinie inteligentnej. Matka była nauczycielką, ojciec – profesorem zwyczajnym Akademii Ekonomicznej w Krakowie. W latach 1963–1971 uczęszczała do Szkoły Podstawowej nr 5, a w latach 1971–1975 do IX Liceum Ogólnokształcącego im. Zygmunta Wróblewskiego w Krakowie. Po zdaniu matury w 1975 r. rozpoczęła studia na Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie. Stopień magistra inżyniera uzyskała w roku 1980 na podstawie pracy magisterskiej pt. „Przyczyny brakowania buhajów w Stacji Hodowli i Unasieniania Zwierząt w Zabierzowie w latach 1973–1979”, wykonanej pod kierunkiem prof. dr hab. Jana Szarka.

W lutym 1981 r. rozpoczęła pracę w Instytucie Zootechniki w Zakładzie Hodowli Bydła. W latach 1981–1987 uczestniczyła w pracach związanych z oceną wartości hodowlanej buhajów metodą CC, prowadzoną w Programie PR-4 pt. „Optymalizacja produkcji i spożycia białka”, a w ramach Centralnego Programu Badawczo-Rozwojowego pt. „Produkcja mleka oraz mięsa wołowego i wieprzowego” w latach 1986–1988 brała udział w ocenie wartości rzeźnej mieszańców, uzyskanych z krzyżowania krajowych krów z buhajami ras mięsnych. W tym

czasie prowadziła także badania, mające na celu określenie wskaźników płodności bydła czterech ras (ncb, nczb, pc i simental), hodowanych w rejonie południowej Polski, objęte Centralnym Programem Badawczo-Rozwojowym pt. „Poznanie czynników fizjologicznych i genetycznych w krwi i mleku u bydła i świń oraz ich wykorzystanie w pracach nad doskonaleniem użyteczności”. W Zakładzie Hodowli Bydła Instytutu Zootechniki brała również udział w badaniach, określających wpływ czynników środowiskowych na wydajność mleczną pierwiastek.

W październiku 1988 r. podjęła pracę w Zakładzie Immuno- i Cytogenetyki IZ PIB, gdzie zapoznała się z nowoczesnymi metodami cytogenetycznymi, stosowanymi w badaniach prawidłowości kariotypu zwierząt gospodarskich. Od 1990 r. uczestniczyła w pracach związanych z oceną kariotypu bydła i świń, realizowanych w zagadnieniu badawczym pt. „Badania immunogenetyczne i cytogenetyczne zwierząt i ich praktyczne wykorzystanie”, a od momentu wprowa-

dzenia systemu kontroli cytogenetycznej wykonywała ekspertyzy prawidłowości kariotypu buhajów, przeznaczonych do Ośrodków Zarodowych i SHiUZ. W tym czasie brała również udział w wykonywaniu analiz polimorficznych zmian w rejonach heterochromatyny centromerowej i regionów jąderkotwórczych w kariotypie świń.

W 1990 r. rozpoczęła badania, których celem była ocena cytogenetyczna bydła o użytkowości mięsnej, ze szczególnym uwzględnieniem skutków nosicielstwa translokacji robertsonowskiej 1;29 u bydła rasy Charolaise i Blonde d'Aquitaine x ncb, hodowanego w Polsce. Wynikiem przeprowadzonych badań była rozprawa doktorska pt. „Analiza cytogenetyczna bydła o użytkowości mięsnej”, przygotowana pod kierunkiem prof. dr hab. Marka Świtońskiego z Akademii Rolniczej w Poznaniu. Pracę dokorską obroniła w dniu 1 marca 1993 r., uzyskując tytuł doktora nauk rolniczych, a w kwietniu 1993 r. została powołana na stanowisko adiunkta w Zakładzie Immuno- i Cytogenetyki IZ PIB.

W 1991 r. przebywała na stażu naukowym w Laboratorium Cytogenetycznym Instytutu Rolniczego (INRA) w Jouy-en-Josas we Francji (finansowanym przez francuskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych), gdzie uczestniczyła w pracach, związanych z wykorzystaniem w ocenie kariotypu zwierząt wysoko rozdzielczych technik prążkowych oraz hybrydyzacji *in situ*, prowadzonych przez zespół pracowników naukowych pod kierunkiem prof. Paula Popescu. Kolejny staż naukowy (finansowany ze środków OED) odbyła w 1999 r. w Zakładzie Genetyki Zwierząt Szwedzkiego Uniwersytetu Badań Rolniczych w Uppsali w Szwecji pod kierunkiem prof. Ingemara Gustavssona, zdobywając wiedzę i doskonaląc umiejętności w zakresie stosowania nowoczesnej, cytomolekularnej techniki fluorescencyjnej hybrydyzacji *in situ* (FISH) w analizach somatycznych i rozrodczych komórek zwierząt, co wykorzystwała w ocenie chromosomów w tkankach jąder buhajów – nosicieli chimeryzmu leukocyarnego 60,XY/60,XX. W tym samym roku rozpoczęła w Instytucie Zootechniki badania nad chimeryzmem leukocyarnym u innych gatunków zwierząt, należących do rodziny Bovidae (owce, kozy), poszerzając zakres badań o analizę ultrastruktury jąder samców – nosicieli chimeryzmu XX/XY.

W 2002 r. uzyskała stopień doktora ha-

bilitowanego nauk rolniczych w zakresie zootechniki, na podstawie wyróżnionego przez Radę Naukową IZ PIB kolokwium habilitacyjnego i monografii pt. „Zjawisko chimeryzmu komórkowego XX/XY u zwierząt z rodziny Bovidae”, opublikowanej w Rocznikach Naukowych Zootechniki w 2001 r. W roku 2003, decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi została powołana na stanowisko docenta w Instytucie Zootechniki Państwowym Instytucie Badawczym.

Od 2001 była również zaangażowana w opracowanie i wdrażanie metod identyfikacji białka zwierzęcego w mieszkach paszowych w realizowanym w Instytucie Zootechniki, na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zagadnieniu badawczym pt. „Ocena pasz z uwzględnieniem nowych metod i systemów wartościowania” (w związku z działaniami profilaktycznymi, dotyczącymi rozprzestrzeniania się w Europie choroby szalonych krów – BSE), zakończonym uzyskaniem patentu. W ramach kolejnego zlecenia Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (od 2005) prowadziła także badania (finansowane ze środków Unii Europejskiej), związane z oszacowaniem częstotliwości występowania genotypów wrażliwych na encefalopatię w populacji owiec w Polsce.

W trakcie swojej działalności naukowo-badawczej kierowała realizacją 8 projektów badawczych i uczestniczyła w realizacji kilkunastu innych grantów.

Prof. dr hab. Barbara Rejduch brała udział w pracach Komitetów Organizacyjnych licznych konferencji i sympozjów krajowych oraz zagranicznych. W latach 1996–1999 była zastępcą przewodniczącego Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Genetycznego, a od stycznia 1999 do października 2004 r. pełniła funkcję przewodniczącego KO PTG. W 2006 została powołana do zespołu opiniującego w Sekcji Nauk o Zwierzętach Hodowlanych (N311) w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Znana jest również Jej działalność dydaktyczna. W latach 2000–2006 była wykładowcą Studium Doktoranckiego przy Instytucie Zootechniki, prezentując wykłady na temat zmian chromosomowych w komórkach zarówno somatycznych, jak i rozrodczych oraz polimorfizmu i ekspresji genów u zwierząt gospodarskich. Od 2006 prowadziła także zajęcia (wykłady

i ćwiczenia) z przedmiotów „Genetyka molekularna” oraz „Biologia Komórki” na Wydziałach Biologiczno-Rolniczym oraz Biotechnologii w Uniwersytecie Rzeszowskim. Udzielała również licznych konsultacji studentom Akademii Rolniczych w Krakowie, Wrocławiu i Lublinie, Uniwersytetu Jagiellońskiego, a także pracownikom Instytutu Weterynaryjnego we Lwowie i Uniwersytetu w Kijowie.

Tytuł profesora nauk rolniczych otrzymała z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 31.01.2008 r. (nominacja 22 października 2007).

W styczniu 2011 prof. dr hab. Barbara Rejduch została powołana na stanowisko Kierownika Działu Cytogenetyki i Genetyki Molekularnej Zwierząt IZ PIB. Była także Członkiem Rady Redakcyjnej *Wiadomości Zootechnicznych* – Wydawnictwa Instytutu Zootechniki PIB oraz pełniła funkcję Przewodniczącej Kasy Zapomogowo-Pozyczkowej w Instytucie.

W 2011 r. otrzymała dyplom uznania Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie za osiągnięcia naukowe w latach 2008–2010.

W tym samym roku prof. dr hab. Barbara Rejduch otrzymała nagrodę zespołową Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przyznaną za osiągnięcia w zakresie wdrażania postępu w rolnictwie, rozwoju wsi, rynkach rolnych i rybołówstwie za opracowanie pt.: „Wykorzystanie metod cytogenetyki molekularnej w nowoczesnej hodowli zwierząt gospodarskich”.

Kolejne wyróżnienie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w tej dyscyplinie otrzymała w 2013 r. za pracę pt.: „Cytogenetyczna i molekularna diagnostyka chimeryzmu komórkowego XX/XY u bydła, owiec i kóz”.

Prof. Barbara Rejduch była promotorem trzech ukończonych przewodów doktorskich: dr Marii Wrzeskiej, dr Magdaleny Kaweckiej i dr Agaty Piestrzyńskiej-Kajtoch oraz dwóch rozpoczętych: mgr Małgorzaty Kulczyckiej i mgr inż. Grzegorza Smołuchy. Była również promotorem licznych prac magisterskich i licencyjnych.

W ciągu minionych lat była także recenzentem kilkunastu rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, a także licznych projektów badawczych i artykułów naukowych, publikowanych w renomowanych czasopismach. Przez dwie kadencje była członkiem Rady Naukowej Instytutu Zootechniki PIB.

Za działalność naukowo-dydaktyczną

prof. Rejduch została odznaczona w 2005 r. Srebrnym, a w 2010 Złotym Krzyżem Zasługi.

Głównymi kierunkami zainteresowań naukowych prof. dr hab. Barbary Rejduch były zagadnienia, dotyczące cytogenetyki zwierząt gospodarskich, obejmujące ocenę prawidłowości kariotypu, diagnozę strukturalnych i liczbowych aberracji chromosomowych oraz polimorfizmu chromosomów, a także tematyka z dziedziny genetyki molekularnej w zakresie polimorfizmu i ekspresji genów, związanych z cechami produkcyjnymi i chorobami genetycznymi zwierząt gospodarskich.

Jej dorobek naukowy obejmuje ponad 250 pozycji, głównie w języku angielskim, z których wiele ukazało się w czasopismach z Listy Filadelfijskiej lub było prezentowanych na licznych krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych.

Pani Profesor Barbara Rejduch przez całe swoje życie zawodowe była związana z Instytutem Zootechniki PIB. Do ostatniej chwili żyła sprawami Działu, którym kierowała, snując plany naukowe, dotyczące przyszłych projektów, angażowała się w pomoc doktorantom i uczestniczyła w publikowaniu wyników.

Jej pasją było dzielenie się wiedzą z młodymi ludźmi i inspirowanie ich do podejmowania nowych wyzwań. Wierzyła w ich umiejętności, podsycala ich ambicje, inwestowała w ich rozwój. Umiejętnie kierowała zespołem, dając jednocześnie współpracownikom wsparcie przy rozwiązywaniu osobistych problemów. Nie znała słowa „niemożliwe”, szukając rozwiązań wszelkich napotykanym trudności. Była osobą pełną życia i energii, która udzielała się wszystkim z Nią współpracującym, a przy tym najlepszą i niezastąpioną Szeferką, Koleżanką i Przyjaciółką. Zawsze była duszą towarzystwa, na każdym spotkaniu i w każdym gronie.

Od dłuższego czasu prof. dr hab. Barbara Rejduch zmagala się z chorobą, jednak Jej odejście było dla wszystkich bardzo przykrym zaskoczeniem. Pozostawiła wiele niezakończonych projektów, puste miejsce przy biurku i niezrealizowane plany.

Żegnamy Cię Basiu. Na zawsze zostaniesz w naszej pamięci jako wybitna uczona, a zarazem ciepła i życzliwa osoba, humanistka, pełna optymizmu i radości życia.

Redakcja